ISSN: 2586-923X E-ISSN: 2630-0362

JMND
Journal of MCU NakhonDhat
วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

ปีที่ 10 ฉบับที่ 10 (ตุลาคม) : Vol.10 No.10 (2023)
https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND
pp: 1-11

บทความวิจัย : Research article

การป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีในชุมชนสู่การพัฒนาเป็นพลเมืองดิจิทัล*

PREVENTING CYBERCRIME IN COMMUNITIES IN ORDER TO DEVELOP THE COMMUNITIES INTO DIGITAL CITIZENS

ยุพยงค์ วิงวร*
Yupayong Wingworn
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี ประเทศไทย
Faculty of Humanities and Social Science, Muban Chombueng Rajabhat University, Ratchaburi, Thailand
*Corresponding author E-mail: yuppayongwin@mcru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในชุมชน 2) เพื่อพัฒนาและเผยแพร่ความรู้ทางด้านการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสู่การพัฒนาเป็นพลเมืองดิจิทัล และ 3) เพื่อจัดทำและเผยแพร่คู่มือประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในชุมชนตำบลจอมบึง เบิกไพร และสวนผึ้ง ในจังหวัดราชบุรี รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมผสาน ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและสัมภาษณ์แบบกลุ่ม และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในชุมชนจังหวัดราชบุรีแบ่งได้เป็น 5 ลักษณะ ดังนี้ 1) ปัญหาการหลอกลวงโดยแก๊งคอลเซ็นเตอร์ 2) ปัญหาการหลอกลวงโดยการขายสินค้าออนไลน์ 3) ปัญหาการถูกแฮ็กบัญชีโซเชียล 4) ปัญหาการถูกหลอกลวงเพื่อนำเอาเอกสารและข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการกระทำความผิดอนาคต และ 5) ปัญหาการชักชวนให้มีการเปิดบัญชีเงินฝากกับสถาบันการเงินโดยมีค่าตอบแทนให้ ซึ่งผู้วิจัยเสนอแนวทางที่จะช่วยแก้ไขปัญหาเหล่านี้ในชุมชนให้หมดไป ต้องเสริมสร้างทักษะการเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship) ให้แนวคิดแนวปฏิบัติแก่ประชาชนในจังหวัดราชบุรีได้เรียนรู้และมีความสามารถในการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาด มีการบริหารจัดการ กำกับตนเองได้ รวมถึงรู้เท่าทันและสามารถปกป้องตนเองจากความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งเคารพสิทธิตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย เพื่อเผยแพร่ต่อชุมชนกลุ่มเป้าหมายให้ได้ศึกษาเรียนรู้เป็นวงกว้างผ่านการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองจากคู่มือประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเผยแพร่แก่ประชาชนในจังหวัดราชบุรี

คำสำคัญ: อาชญากรรมทางเทคโนโลยี, ชุมชน, พลเมืองดิจิทัล

Abstract

This research article aims to: 1) Study the current situation of Cybercrime problems occurring in the communities, 2) Develop and disseminate knowledge about Cybercrime prevention towards digital citizenship development, and 3) To prepare and disseminate a community handbook on preventing technological crimes that occur in the communities of Chom-Bueng, Berkprai, and Suan Phueng sub-districts in Ratchaburi province. The research

* Received July 20, 2023; Revised September 19, 2023; Accepted October 15, 2023

methodology is a mixed-method approach, including qualitative research through in-depth interviews and group interview, as well as quantitative research through questionnaires. The research findings revealed that the current situation of cybercrimes in the communities of Ratchaburi province can be categorized into five characteristics: 1) The problem of deception by call center gangs, 2) The problem of online product fraud, 3) The problem of social media account hacking, 4) The problem of being deceived in order to use documents and personal information to facilitate future offenses, and 5) The problem of solicitation to open a deposit account with a financial institution with compensation. The researchers propose a strategy to address these issues within the community. This strategy involves enhancing digital citizenship skills among the residents of Ratchaburi Province. The aim is to educate and empower them to use digital technology wisely, self-manage, stay informed about digital technology risks, protect themselves from various threats, and respect their own and others' rights and responsibilities within society. Additionally, it includes disseminating this knowledge widely through self-learning from community handbooks on preventing technological crimes in the current context to the people of Ratchaburi Province.

Keywords: Cybercrime, Communities, Digital citizens

บทนำ

อาชญากรรมทางเทคโนโลยี คือ การกระทำความผิดที่ประสงค์ต่อทรัพย์สินหรือข้อมูลของผู้เสียหาย หรือแม้แต่กระทั่งการทำให้เสียชื่อเสียงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นตัวช่วยในการกระทำความผิด การดำเนินการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีมีองค์ประกอบหลายส่วนทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ในปัจจุบันได้มีบังคับใช้และการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีหลายฉบับ อาทิ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ซึ่งเป็นการกระทำความผิดที่มีปริมาณทางคดีที่เพิ่มมากขึ้นจนส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง และเป็นอันตรายร้ายแรงต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยทักษะในการรักษาความปลอดภัยส่วนบุคคล ในโลกดิจิทัลถือเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับการเป็นพลเมืองดิจิทัล ทักษะนี้เน้นให้บุคคลสามารถปกป้องตนเองจากการโจรกรรมข้อมูลหรือการโจมตีทางดิจิทัล รวมถึงการปกป้องอุปกรณ์ดิจิทัลและข้อมูล รวมถึงทรัพย์สินที่ถูกจัดเก็บไม่ให้เกิดความเสียหาย สูญหาย หรือถูกใช้งานอย่างไม่ถูกต้องจากอาชญากรทางเทคโนโลยี (สุวรรณี ไวท์ และคณะ, 2564) ทำให้การป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีในชุมชนเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สำคัญในการช่วยเหลือและส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการป้องกันตนเองจากอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่กำลังเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในประเทศไทยและสังคมโลก

ปัจจุบันในประเทศไทยเริ่มพบการกระทำความผิดเหล่านี้มากขึ้นเป็นจำนวนมาก จากข้อมูลทางคดีของกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ปอท.) พบว่า ระหว่างปีพ.ศ. 2561 - 2564 จำนวนการร้องทุกข์ในคดีประเภทการหมิ่นประมาทในสื่อสังคมออนไลน์ มีจำนวนมากเป็นอันดับ 1 ความเสียหายรวมประมาณ 1,600 ล้านบาท ส่วนอันดับ 2 ได้แก่ การถูกแฮ็ก เพื่อปรับเปลี่ยน/ขโมย/ทำลายข้อมูลคอมพิวเตอร์ ความเสียหายรวมประมาณ 67 ล้านบาท และอันดับ 3 ได้แก่ การถูกหลอกขายสินค้า/บริการ ความเสียหายรวมประมาณ 45 ล้านบาท (MGR Online, 2565) ประกอบกับในปี พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมา

ตามรายงานของแอปพลิเคชัน Whoscall รายงานว่ามีการใช้โทรศัพท์เพื่อหลอกลวงในประเทศไทยกว่า 6.4 ล้านครั้ง เพิ่มขึ้น 270% จากปีก่อนหน้า ขณะที่ ข้อความ SMS หลอกลวงยังเพิ่มขึ้นถึง 57% สอดคล้องกับผลการสำรวจของสวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2565 สำรวจความเห็นประชาชน 1,221 ตัวอย่าง เรื่อง “มิจฉาชีพแก๊งคอลเซ็นเตอร์ ภัยสังคม ณ วันนี้” กลุ่มตัวอย่าง 40.19% ระบุว่า เคยพบเห็นการโทรเข้ามาของแก๊งคอลเซ็นเตอร์จากสื่อ, 32.87% ระบุว่า ญาติพี่น้อง หรือเพื่อนพบเจอ และ 21.02% ระบุว่า พบเจอด้วยตัวเอง ส่วนผู้ที่ไม่เคยประสบเหตุ มีจำนวน 5.92% อธิบายได้ว่า ตัวอย่างกว่า 95% ล้วนเคยพบเจอปัญหาแก๊งคอลเซ็นเตอร์มาแล้วทั้งสิ้น (ประชาชาติธุรกิจ ออนไลน์, 2565) อีกทั้งในปัจจุบันปัญหาการหลอกให้ร่วมลงทุนออนไลน์ทั้งในรูปแบบของการทำธุรกิจ และการลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลส่วนใหญ่จะโฆษณาผ่านออนไลน์ มีเว็บไซต์ หรือมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเฟสบุ๊ค ยูทูป หรือโซเชียลมีเดีย ซึ่งการลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นเรื่องที่มีความเสี่ยงสูง การกำกับดูแลเน้นการป้องกันการหลอกลวงเป็นหลัก ไม่สามารถการันตีความสำเร็จหรือผลตอบแทนได้ (ปริย เตชะมวลไววิทย์, 2561) หรือแม้กระทั่งการหลอกลวงให้ร่วมลงทุนในการเล่นแชร์ออนไลน์ ซึ่งในปัจจุบันโลกยุคดิจิทัลที่ประชาชนเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น จึงมีมิจฉาชีพหลอกลวงประชาชนผ่านการเล่นแชร์ออนไลน์ โดยจะมีการโฆษณาชักชวน ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ให้ออมเงินโดยอ้างว่าจะให้ดอกเบี้ยสูงกว่าสถาบันการเงิน สุดท้ายก็ปิดวงแชร์หลบหนีพร้อมเงินที่ผู้เสียหายร่วมเล่นแชร์ จากการวิจัยพบว่า ผู้ที่กระทำความผิดจะอาศัยทักษะความชำนาญทางคอมพิวเตอร์ ทักษะการเรียนรู้จุดอ่อนของเหยื่อทำให้เหยื่อหลงเชื่อ (สุรัตน์ สาเรือง, 2561)

การวิจัยนี้จึงมีความสำคัญต่อการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีในชุมชนสู่การพัฒนาเป็นพลเมืองดิจิทัล เพื่อเป็นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคในชุมชนให้เกิดการคุ้มครองทางด้านความปลอดภัยทั้งทางด้านทรัพย์สิน ชื่อเสียง และชีวิตจากการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีในชุมชนอย่างเพียงพอ โดยในแต่ละชุมชนย่อมประกอบไปด้วยกลุ่มประชากรที่มีความหลากหลายทางด้านความรู้ ช่วงอายุ และความสนใจ จึงจำเป็นต้องมีการเข้าไปเก็บข้อมูลเพื่อดำเนินการเผยแพร่ความรู้ จัดทำเอกสาร และจัดทำคู่มือประชาชนในการป้องกันตนเอง จากอาชญากรรมทางเทคโนโลยีต่อไป อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคนในชุมชนให้เกิดทักษะสำคัญของการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่สามารถใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย รับผิดชอบ และถูกกฎหมาย เพื่อสอดรับกับยุทธศาสตร์การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในชุมชน ในจังหวัดราชบุรี
2. เพื่อพัฒนาและเผยแพร่ความรู้ทางด้านการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยี สู่การพัฒนาเป็นพลเมืองดิจิทัล
3. เพื่อจัดทำและเผยแพร่คู่มือประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันแก่ชุมชนในจังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods research) ประกอบไปด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งเก็บได้จากเอกสารและจากการสัมภาษณ์ โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์และสมมุติฐานการศึกษา และข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการเก็บแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้คัดเลือกบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างถูกต้องและเป็นผู้มีความรู้ในด้านที่สัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยแบ่งกลุ่มเป้าหมายเป็น 2 กลุ่ม

1. กลุ่มผู้นำชุมชนในตำบลเบิกไพร จอมบึง และส่วนผึ้ง ผู้ที่เคยมีประสบการณ์ให้คำปรึกษาหรือพบเจอปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีด้วยตนเอง โดยทำการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

2. กลุ่มประชาชนในชุมชนตำบลเบิกไพร จอมบึง และส่วนผึ้ง ผู้ที่เคยมีประสบการณ์ให้คำปรึกษา หรือพบเจอปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีด้วยตนเอง จำนวน 120 คน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อยประกอบไปด้วย กลุ่มจอมบึง กลุ่มเบิกไพร และกลุ่มสวนผึ้ง จากนั้นทำการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกลุ่ม และได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

- เป็นบุคคลที่เคยมีประสบการณ์ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยี
- เป็นบุคคลที่เคยประสบกับปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยี
- เป็นบุคคลที่คนในครอบครัวเคยประสบกับปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของปัญหาอาชากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในชุมชน ตำบลจอมบึง เบิกไพร และสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยแบบสัมภาษณ์นั้นผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบและปรับแก้ด้านความถูกต้องชัดเจนของรูปแบบเนื้อหาและความเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หลังจากนั้นนำผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้ค่าระดับ 0.78 แปลได้ว่า แบบสัมภาษณ์ดังกล่าว มีดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา จึงนำมาใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ประกอบไปด้วย ผู้นำชุมชนในแต่ละชุมชนหรือหมู่บ้านกลุ่มเป้าหมายจำนวน 26 คน จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้วิจัยทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องดำเนินการกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาและเผยแพร่ความรู้ทางด้านการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันแก่ชุมชนเป้าหมาย ในชุมชนตำบลจอมบึง เบิกไพร และสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยใช้วิธีสัมภาษณ์เจาะลึก โดยทำการแบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อย ประกอบไปด้วยกลุ่มที่ 1 ชุมชนตำบลจอมบึง กลุ่มที่ 2 ชุมชนตำบลเบิกไพร และกลุ่มที่ 3 ชุมชนตำบลสวนผึ้ง นำเอาองค์ความรู้ทางด้านการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่ได้ทำการพัฒนาให้เหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมาย และทำการเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวโดยผ่านการฝึกอบรมให้ความรู้สร้างทักษะแก่ชุมชนกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 3 จัดทำและเผยแพร่คู่มือประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันในชุมชนเป้าหมายที่เกิดขึ้นในจังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยนำเอาความรู้ที่ได้มีการแลกเปลี่ยนจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกลุ่มมามาวิเคราะห์ และประมวลเป็นคู่มือประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีเพื่อเผยแพร่ให้แก่ประชาชนคนอื่น ๆ ในชุมชนเป้าหมายที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการนี้เป็นวงกว้างต่อไป จากนั้นทำการวัดระดับความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายต่อคู่มือประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันในชุมชนจังหวัดราชบุรี สอบถามในบริบท เนื้อหามีประโยน์ต่อการแก้ไขปัญหาในชุมชน ความทันสมัยของเนื้อหา เนื้อหามีความชัดเจนเข้าใจง่าย ตัวอักษรอ่านง่ายชัดเจน ภาพประกอบสวยงามเหมาะสมมกับเนื้อหา โดยใช้วิธีแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า (rating scale) โดยกำหนดค่าคะแนน 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง ความพึงพอใจต่อคู่มืออยู่ในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง ความพึงพอใจต่อคู่มืออยู่ในระดับมาก
3 หมายถึง ความพึงพอใจต่อคู่มืออยู่ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง ความพึงพอใจต่อคู่มืออยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง ความพึงพอใจต่อคู่มืออยู่ในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์วัดระดับความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายต่อคู่มือประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันในชุมชนจังหวัดราชบุรี ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และกำหนดเกณฑ์แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของเบสท์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ดังนี้

4.50 - 5.00 หมายถึง ความพึงพอใจต่อคู่มืออยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49 หมายถึง ความพึงพอใจต่อคู่มืออยู่ในระดับมาก
2.50 - 3.49 หมายถึง ความพึงพอใจต่อคู่มืออยู่ในระดับปานกลาง
1.50 - 2.49 หมายถึง ความพึงพอใจต่อคู่มืออยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.49 หมายถึง ความพึงพอใจต่อคู่มืออยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิจัยในกลุ่มตัวอย่างชุมชนในจังหวัดราชบุรี ประกอบไปด้วยชุมชนในตำบลจอมบึง จำนวน 7 หมู่บ้าน ตำบลเบิกไพร จำนวน 11 หมู่บ้าน และตำบลสวนผึ้ง จำนวน 8 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 26 หมู่บ้าน จากการเก็บข้อมูล พบว่า ชุมชนเป้าหมายประสบปัญหาเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยี แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้ 1) ปัญหาความไม่รู้เท่าทันต่อกลอุบายของอาชญากรทางเทคโนโลยีที่เข้ามาหลอกลวงให้มีการโอนไปซึ่งทรัพย์สิน หรือข้อมูล หรือเอกสารที่สำคัญ 2) ปัญหาการไม่รู้ถึงกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากอาชญากรมักจะอ้างตัวเป็นตำรวจ หรือผู้ที่มีอำนาจในการดำเนินการทางกฎหมาย และข่มขู่ให้เหยื่อกลัวว่าจะถูกดำเนินคดีหากไม่ทำตาม 3) ปัญหาในการขาดองค์ความรู้ในการป้องกันตนเองจากอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และแนวทางในการดำเนินการเมื่อตกเป็นเหยื่อ

เมื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในชุมชน ในจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นสามารถแบ่งได้เป็น 5 ลักษณะ ดังนี้

1. ปัญหาการหลอกลวงโดยแก๊งคอลเซ็นเตอร์ ลักษณะของการก่ออาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นมักมาในรูปแบบการติดต่อเข้ามายังผู้เสียหายทางโทรศัพท์ โดยอาชญากรมักจะมีการอ้างตัวว่าเป็นเจ้าหน้าที่องค์กรหรือเจ้าพนักงานหน่วยงานของภาครัฐ โดยลักษณะในการติดต่อเข้ามาจะมีการแจ้งข้อมูล เช่น อ้างว่าติดต่อมาจากบริษัทขนส่งพัสดุ และทำการหลอกถาม ชื่อ - นามสกุลของผู้เสียหาย จากนั้นจึงแจ้งว่ามีการตรวจ พบว่า ผู้เสียหายมีชื่อเป็นผู้ส่งพัสดุที่ภายในมีของผิดกฎหมาย และให้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ติดต่อกับผู้เสียหายเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจปลอม และมักจะใช้คำพูดข่มขู่ผู้เสียหายตลอดว่าถ้าไม่กระทำตามจะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายมีโทษจำคุกหลายปี และให้ทำการโอนเงินไปให้ยังบัญชีที่แจ้งมาเพื่อทำการตรวจสอบแล้วจะโอนคืนให้ภายหลัง เมื่อมีการโอนเงินไปให้ก็ไม่สามารถติดต่อได้ หรือมีการหลอกลวงในอีกลักษณะที่มีคล้ายคลึงกัน คือ แจ้งว่าติดต่อมาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจสอบ พบว่า ผู้เสียหายเป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินและให้โอนเงินในบัญชีเข้ามาเพื่อตรวจสอบ และการหลอกลวงในลักษณะการติดตามทวงถามหนี้โดยอ้างว่าผู้เสียหายไปค้ำประกันเงินกู้กับบุคคลที่สาม และหากไม่ดำเนินการชำระหนี้จะมีการดำเนินคดีตามกฎหมายกับผู้เสียหาย ซึ่งมีการกล่าวอ้างว่าถ้าไม่ชำระหนี้จะมีโทษจำคุกเพื่อข่มขู่ให้ผู้เสียหายเกิดความหวาดกลัวและยินยอมชำระเงินให้

2. ปัญหาการหลอกลวงโดยการขายสินค้าออนไลน์ ลักษณะการก่ออาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นนี้ปรากฏในลักษณะการโฆษณาขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ค ไลน์ เป็นการหลอกลวงโดยใช้ภาพที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงของสินค้า หรือในบางครั้งสินค้าที่ได้มาเป็นสินค้าที่ชำรุดไม่สามารถใช้งานได้ตามภาพ หรือการโฆษณา หรือในบางกรณีเป็นการหลอกให้โอนเงินโดยไม่มีการส่งสินค้าให้ รวมถึงกรณีการส่งสินค้ามาให้ยังสถานที่พักโดยใช้วิธีการเก็บเงินปลายทาง ซึ่งแท้ที่จริงแล้วผู้เสียหายไม่ได้มีการสั่งสินค้าทางออนไลน์แต่อย่างใด

แต่คนในบ้านเป็นผู้รับไว้แทนเพราะเห็นว่าราคาไม่สูงมาก จึงมีการชำระเงินไปก่อน เมื่อผู้เสียหายกลับมาบ้านจึงพบว่า เป็นสินค้าที่ไม่ได้สั่งและเมื่อแกะสินค้าออกมา พบว่า เป็นของที่ไม่มีคุณค่า เช่น กล่องบรรจุก้อนหิน เป็นต้น

3. ปัญหาการถูกแฮ็กบัญชีโซเชียล ลักษณะการก่ออาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น อยู่ในลักษณะของผู้เสียหายถูกแฮ็กบัญชีส่วนใหญ่เป็นบัญชีเฟสบุ๊ค และเมื่ออาชญากรแฮ็กบัญชีได้แล้วจะนำเอาบัญชีดังกล่าวไปติดต่อกับเพื่อนในบัญชีของผู้เสียหายแล้วทำการขอยืมเงิน โดยให้เพื่อนของผู้เสียหายโอนเงินไปยังบัญชีของอาชญากร ซึ่งผู้ที่ถูกหลอกลวงให้โอนเงินมีการโอนให้เพราะอาชญากรมักแฮ็กบัญชีผู้ที่มีความน่าเชื่อถือในชุมชน และเวลาติดต่อมามักจะอ้างเหตุจำเป็น เช่น เดินทางไปต่างจังหวัดแล้วกระเป๋าเงินหาย หรือมีเหตุจำเป็นเจ็บป่วยอยู่ที่โรงพยาบาลจำเป็นต้องใช้เงินด่วน ทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหลงเชื่อเพราะเห็นว่าเป็นผู้มีความน่าเชื่อถือในชุมชน ประกอบกับเป็นเหตุจำเป็นเร่งด่วน จึงได้รีบทำการโอนเงินไปให้ แต่เมื่อโอนเงินไปแล้วกลับ พบว่า ไม่สามารถติดต่อได้อีก

4. ปัญหาการถูกหลอกลวงเพื่อนำเอาเอกสารและข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการกระทำความผิดอนาคต ลักษณะการก่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้น เป็นการมุ่งเป้าไปที่ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่บ้านเพียงลำพัง อาชญากรจะอาศัยโอกาสเข้าไปพบปะพูดคุย โดยอ้างว่าเป็นตัวแทนของหน่วยงานที่สามารถเปิดซิมการ์ดเบอร์โทรศัพท์มือถือให้ใช้ได้ โดยไม่ต้องไปติดต่อที่สำนักงานโดยตรง และเสนอให้ผู้สูงอายุส่งมอบเอกสารที่สำคัญพร้อมให้เซ็นรับรองสำเนาถูกต้องให้ด้วย เพื่อนำไปใช้เปิดซิมการ์ดมือถือแล้วนำส่งซิมการ์ดมือถือมาให้ภายหลังเมื่อเปิดใช้งานได้สำเร็จแล้ว จากนั้นก็ไม่สามารถติดต่อกับผู้ที่มาแอบอ้างตนเพื่อขอข้อมูลและเก็บเอกสารไปได้อีก ซึ่งสร้างความกังวลใจว่า เอกสารดังกล่าวอาจถูกนำไปใช้เพื่อเปิดเป็นซิมการ์ดเบอร์โทรศัพท์มือถือ เพื่อให้อาชญากรนำไปใช้กระทำความผิดในอาชญากรรมทางเทคโนโลยี หรือที่รู้จักกันในชื่อว่า “ซิมม้า” โดยอาชญากรจะใช้ซิมที่ได้เปิดขึ้นนี้ใช้สำหรับโทรไปหลอกลวงเหยื่อ และเมื่อตำรวจติดตามจับตัวคนร้ายก็จะตามสืบจากเบอร์โทรศัพท์มือถือแต่เจ้าของเบอร์มือถือกับอาชญากรนั้น กลับไม่เคยรู้จักกันมาก่อน ส่งผลให้ตำรวจไม่สามารถตามจับอาชญากรที่แท้จริงได้

5. ปัญหาการชักชวนให้มีการเปิดบัญชีเงินฝากกับสถาบันการเงินโดยมีค่าตอบแทนให้ ลักษณะการก่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นในลักษณะนี้จะมีผู้มาชักชวนคนในชุมชนไปเปิดบัญชีกับธนาคารแล้วให้นำเอาบัตรเอทีเอ็มและสมุดเงินฝากมาให้แก่อาชญากรแล้วจะมีค่าตอบแทนให้ โดยหลอกลวงว่าการเปิดบัญชีแล้วนำมาให้สามารถทำได้ไม่มีความผิดตามกฎหมาย แต่แท้จริงแล้วอาชญากรเหล่านี้นำเอาบัญชีที่คนในชุมชนเปิดให้ไปใช้ในการรับเงินจากการก่ออาชญากรรมทางเทคโนโลยี และเมื่อตำรวจสืบถึงบัญชีผู้รับเงิน พบว่า เจ้าของบัญชีเงินฝากกับอาชญากรนั้นกลับไม่เคยรู้จักกันมาก่อน ส่งผลให้ตำรวจไม่สามารถตามจบอาชญากรที่แท้จริงได้

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนเป้าหมายประสบปัญหาเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยี จึงจำเป็นต้องพัฒนาและเผยแพร่ความรู้ทางด้านการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน รวมถึงการรับฟังข้อเสนอแนะและความคิดเห็นจากชุมชนเพื่อปรับปรุงเนื้อหา ความรู้ และการสื่อสารในอนาคต รวมถึงการปรับเปลี่ยนประเด็นต่าง ๆ ตามความต้องการของชุมชน และเนื้อหาความรู้ที่เผยแพร่จะช่วยให้แนวทางการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีของประชาชนมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้ดี ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. ปัญหาความไม่รู้เท่าทันต่อกลอุบาย ของอาชญากรทางเทคโนโลยีที่เข้ามาหลอกลวง ให้มีการโอนไปซึ่งทรัพย์สิน ข้อมูล หรือเอกสารที่สำคัญ เนื่องจากอาชญากรทางเทคโนโลยีมีรูปแบบในการหลอกลวงที่ไม่ตายตัว มีการเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงระยะเวลาและกระแสของสังคม โดยผู้เสียหายส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้ติดตามข่าวสาร เกี่ยวกับกลโกงของอาชญากรรมทางเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลา ทำให้ตนเองตกเป็นเหยื่อของอาชญากรทางเทคโนโลยี ผู้วิจัยจึงให้ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมายในเรื่องกลโกงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันรวมถึงแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้ในอนาคต รวมถึงกำหนดแนวทางในการสร้างการประชาสัมพันธ์ในชุมชนโดยผ่านช่องทางการติดต่อ

ออนไลน์ในชุมชน เพื่อรายงานหรือประชาสัมพันธ์กลโกงทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือในประเทศไทย โดยให้หัวหน้าชุมชนเป็นผู้ช่วยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กลโกงให้กับคนในชุมชนรับรู้รับทราบด้วยอีกทาง

2. ปัญหาการไม่รู้ถึงกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากอาชญากรมักจะอ้างตัวเป็นตำรวจ หรือผู้ที่มีอำนาจในการดำเนินการทางกฎหมาย และข่มขู่ให้เหยื่อกลัวว่าจะถูกดำเนินคดีหากไม่ทำตาม เนื่องจากอาชญากรส่วนใหญ่มักจะใช้กลอุบายในการข่มขู่ ว่าหากไม่กระทำตามจะถูกดำเนินคดีทางกฎหมายเพื่อทำให้เหยื่อเกิดความหวาดกลัวและยอมทำตามในที่สุด ผู้วิจัยจึงให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ในเรื่อง ฉ้อโกง หมิ่นประมาท พระราชบัญญัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ในเรื่อง การนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลอันเป็นเท็จ รวมถึงการเผยแพร่หรือส่งต่อข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยรู้ว่าเป็นข้อมูลเท็จ พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ในเรื่องความผิดเกี่ยวกับการเปิดซิมการ์ดมือถือ หรือบัญชีเงินฝาก (ซิมม้าและ บัญชีม้า) โดยไม่ได้ใช้เองและให้บุคคลอื่นนำไปใช้ก่ออาชญากรรม

3. ปัญหาในการขาดองค์ความรู้ในการป้องกันตนเองจากอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และแนวทางในการดำเนินการเมื่อตกเป็นเหยื่อ ผู้วิจัยจึงกำหนดแนวทางในการป้องกันตนเองจากอาชญากรทางเทคโนโลยีโดยการมุ่งเน้นให้ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมายในเรื่องกลโกงต่าง ๆ โดยพึงระลึกไว้เสมอว่าการติดต่อเข้ามาของบุคคลภายนอกอาจไม่ใช่เรื่องจริงเสมอไป โดยเฉพาะยิ่งการติดต่อเข้ามาเพื่อขอข้อมูลส่วนบุคคล หรือให้โอนทรัพย์สินต่าง ๆ ไม่ควรรีบทำตาม และควรปรึกษาคนในชุมชน หรือหัวหน้าชุมชนเพื่อร่วมกันตรวจสอบและป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา อีกทั้ง หากพบเจอการหลอกลวงทางเทคโนโลยีในชุมชนควรรีบดำเนินการแจ้งผู้นำชุมชนเพื่อให้เกิดการประชาสัมพันธ์ถึงภัยที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการระวังตัวของคนในชุมชน อีกทั้ง มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีที่ช่วยป้องกันตนเองจากอาชญากรรมทางเซเบอร์ เช่น แอปพลิเคชัน Whoscall ที่ช่วยแจ้งเตือนเบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อเข้ามาว่า เป็นอาชญากรทางเทคโนโลยีหรือไม่ รวมถึงเว็บไซต์ ฉลาดโอน และแบล็คลิสต์เซลเลอร์ที่ช่วยตรวจสอบบัญชีผู้รับเงินปลายทางว่าเป็นอาชญากรทางไซเบอร์หรือไม่ ซึ่งพบว่า เทคโนโลยีดังกล่าวช่วยตรวจสอบข้อมูลให้กับชุมชนเป้าหมายได้จริง ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการติดต่อขอความช่วยเหลือหรือแจ้งความดำเนินคดี เมื่อตนเองตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางเทคโนโลยี เช่น เบอร์โทรศัพท์ของแต่ละธนาคารในการแจ้งเหตุฉุกเฉินเมื่อตกเป็นเหยื่อเบอร์โทรศัพท์สายด่วนตำรวจเซเบอร์ (1441) เว็บไซต์แจ้งความออนไลน์คดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (https://thaipoliceonline.com/)

เพื่อจัดทำและเผยแพร่คู่มือประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จัดเก็บจากชุมชนเป้าหมาย เพื่อนำไปจัดทำคู่มือประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันในชุมชนจังหวัดราชบุรี และถือเป็นการเสริมสร้างทักษะการเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship) ให้แนวคิดแนวปฏิบัติแก่ประชาชน ในจังหวัดราชบุรีได้เรียนรู้และมีความสามารถในการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาด มีการบริหารจัดการ กำกับตนเองได้ รวมถึงรู้เท่าทันและสามารถปกป้องตนเองจากความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งเคารพสิทธิตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย เพื่อเผยแพร่ต่อชุมชนกลุ่มเป้าหมายให้ได้ศึกษาเรียนรู้เป็นวงกว้างผ่านการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองจากคู่มือประชาชน และรับฟังข้อเสนอแนะของชุมชนโดยการนำมาปรับเนื้อหาให้ตรงกับความต้องการและความพึงพอใจของชุมชน โดยผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์นี้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาข้อมูลและการสื่อสารในอนาคตเพื่อเสริมสร้างการเข้าใจและรับรู้ของชุมชนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและวิธีการป้องกันมากยิ่งขึ้นในอนาคต โดยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลเพื่อวัดระดับความพึงพอใจของชุมชนกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อคู่มือประชาชน ในการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น ในปัจจุบันในชุมชนจังหวัดราชบุรี เพื่อนำไปหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความพึงพอใจของชุมชนกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อคู่มือประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันของชุมชนจังหวัดราชบุรี (n=120)

ข้อ	หัวข้อในการวัดผล	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
1.	เนื้อหามีประโยน์ต่อการแก้ไขปัญหาในชุมชน	4.52	0.65	มากที่สุด
2.	ความทันสมัยของเนื้อหา	4.37	0.77	มาก
3.	เนื้อหามีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4.18	0.77	มาก
4.	ตัวอักษรอ่านง่ายชัดเจน	4.33	0.61	มาก
5.	ภาพประกอบสวยงามเหมาะสมมกับเนื้อหา	4.29	0.60	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		**4.34**	**0.68**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจของชุมชนกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อคู่มือประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันของชุมชนจังหวัดราชบุรี ซึ่งมีค่าแปลผลโดยค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$ = 4.34, S.D = 0.68) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายหัวข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เนื้อหามีประโยน์ต่อการแก้ไขปัญหาในชุมชน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.52, S.D = 0.65) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ความทันสมัยของเนื้อหา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.37, S.D = 0.77) อยู่ในระดับมาก ตัวอักษรอ่านง่ายชัดเจน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.33, S.D = 0.61) อยู่ในระดับมาก ภาพประกอบสวยงามเหมาะสมมกับเนื้อหา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.29, S.D = 0.60) อยู่ในระดับมาก และหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เนื้อหามีความชัดเจนเข้าใจง่าย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.18, S.D = 0.77) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีในชุมชนสู่การพัฒนาเป็นพลเมืองดิจิทัล” วัตถุประสงค์ในการวิจัยข้อที่ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในชุมชน พบว่า สภาพปัจจุบันของปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในชุมชนจังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยพบว่า แม้จะมีการพยายามหาแนวทางป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีอย่างเข้มงวด แต่สภาพในชุมชนที่เกิดขึ้นยังคงพบการหลอกลวงผู้เสียหายเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งรูปแบบกลโกงก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาทำให้ยากต่อการป้องกัน ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิจัยของ ดิเรกฤทธิ์ บุษยธนากรณ์ และสุมนทิพย์ จิตสว่าง เรื่อง “การเปลี่ยนรูปแบบของอาชญากรรมในศตวรรษที่ 21: ปัญหาอาชญากรรมลูกผสมในสังคมไทย” พบว่า อาชญากรรมในสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 มีการผสมผสานแบบลูกผสมระหว่างอาชญากรรมรูปแบบเดิมกับรูปแบบใหม่ โดยรูปแบบการก่ออาชญากรรมมีความซับซ้อน โดยอาศัยปัจจัยด้านเทคโนโลยี จิตวิทยา สภาพแวดล้อมทางสังคมมาเป็นตัวแปร ทำให้ป้องกันได้ยาก และการจับตัวผู้กระทำความผิดก็เป็นไปได้ยากเช่นกัน (ดิเรกฤทธิ์ บุษยธนากรณ์ และสุมนทิพย์ จิตสว่าง, 2556)

วัตถุประสงค์ในการวิจัยข้อที่ 2) เพื่อพัฒนาและเผยแพร่ความรู้ทางด้านการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสู่การพัฒนาเป็นพลเมืองดิจิทัล การวิจัยนี้มุ่งพัฒนาและเผยแพร่ความรู้ทางด้านการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ผู้วิจัยพบว่า ปัญหาความไม่รู้เท่าทันต่อกลอุบายของอาชญากรทางเทคโนโลยี ปัญหาการไม่รู้ถึงกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม และปัญหาในการขาดองค์ความรู้ในการป้องกันตนเองจากอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และแนวทางในการดำเนินการเมื่อตกเป็นเหยื่อ ถือเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้คนในชุมชนตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่ลำพัง และไม่ค่อยมีเวลาในการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนา

องค์ความรู้ในการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทั้งความรู้เกี่ยวกับกลโกงในรูปแบบต่าง ๆ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการเมื่อตกเป็นเหยื่อ และเทคโนโลยีที่ช่วยในการป้องกันตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิจัยของ กิตติศักดิ์ คุรุนันท์ และทัชชกร แสงทองดี เรื่อง “แนวทางการป้องกันอาชญากรรมไซเบอร์ของประเทศไทย” พบว่า มาตรการทางกฎหมายถือเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และต้องทำควบคู่ไปกับการเพิ่มความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยีและสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดความรู้เท่าทันอาชญากรทางเทคโนโลยีเหล่านี้ โดยกลุ่มผู้ตกเป็นเหยื่อมักเป็นผู้สูงอายุ (กิตติศักดิ์ คุรุนันท์ และทัชชกร แสงทองดี, 2566) และสอดคล้องกับบทความวิจัยของ สรวิศ บุญมี เรื่อง “ภัยแก๊งคอลเซ็นเตอร์ จากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจสู่อาชญากรรมทางเทคโนโลยี” พบว่า มาตรการทางกฎหมายถือเป็นกลไกที่มีบทบาทสำคัญในการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และกลุ่มผู้สูงอายุมักตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางเทคโนโลยีมากที่สุด เนื่องจากไม่ได้ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และไม่คุ้นเคยกับอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ (สรวิศ บุญมี, 2566) และวัตถุประสงค์ในการวิจัยข้อที่ 3) เพื่อจัดทำและเผยแพร่คู่มือประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในชุมชนตำบลจอมบึง เบิกไพร และสวนผึ้ง ในจังหวัดราชบุรี การวิจัยนี้ได้มีการจัดทำและเผยแพร่คู่มือประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ผู้วิจัยพบว่า แม้ปัจจุบันทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจะมีการประชาสัมพันธ์และสร้างความตระหนักถึงอันตรายของอาชญากรรมทางเทคโนโลยี แต่ประชาชนในชุมชนเป้าหมายยังคงประสบปัญหาดังกล่าวและมีการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาและเผยแพร่ความรู้ทางด้านการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในชุมชน และเผยแพร่ผ่านคู่มือประชาชนเพื่อเป็นการสื่อสารและสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในชุมชนเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิจัยของ สุรัตน์ สาเรือง เรื่อง “อาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต” พบว่า แนวทางในการป้องกันและระวังอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในอินเทอร์เน็ต ได้แก่ การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับประชาชน การสร้างความตระหนักถึงภัยที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนการเตรียมความพร้อมให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (สุรัตน์ สาเรือง, 2561) และสอดคล้องกับบทความวิจัยของ ชฎาภรณ์ สิงห์แก้ว เรื่อง “บทบาทภาครัฐในการป้องกันอาชญากรรมไซเบอร์เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม” พบว่า การให้ความรู้แก่ภาคประชาชนด้วยการจัดการฝึกอบรม การจัดทำเอกสาร หรือการจัดทำคู่มือ โดยใช้ความรู้ที่ทันต่อเหตุการณ์ โดยประกอบไปด้วยความรู้ทางด้านกฎหมาย และความรู้ทางดานเทคโนโลยีประกอบกันเพื่อสร้างความรู้เท่าทันสร้างความตระหนักต่อการป้องกันตนเองจากอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ชฎาภรณ์ สิงห์แก้ว, 2564)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีในชุมชนสู่การพัฒนาเป็นพลเมืองดิจิทัล เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันของปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในชุมชน ในจังหวัดราชบุรี ประกอบไปด้วยชุมชนในตำบลจอมบึง ตำบลเบิกไพร และตำบลสวนผึ้ง รวมทั้งสิ้น 26 หมู่บ้าน พบว่า ชุมชนเป้าหมายประสบปัญหาเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้ 1) ปัญหาความไม่รู้เท่าทันต่อกลอุบายของอาชญากรทางเทคโนโลยีที่เข้ามาหลอกลวงให้มีการโอนไปซึ่งทรัพย์สิน หรือข้อมูล หรือเอกสารที่สำคัญ 2) ปัญหาการไม่รู้ถึงกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากอาชญากรมักจะอ้างตัวเป็นตำรวจหรือผู้ที่มีอำนาจในการดำเนินการทางกฎหมาย และข่มขู่ให้เหยื่อกลัวว่าจะถูกดำเนินคดีหากไม่ทำตาม 3) ปัญหาในการขาดองค์ความรู้ในการป้องกันตนเองจากอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และแนวทางในการดำเนินการเมื่อตกเป็นเหยื่อ ผู้วิจัยจึงได้เผยแพร่ความรู้ในการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น ให้ประชาชนเท่าทันกับภัยทางไซเบอร์ที่กำลังแพร่ระบาด ในปัจจุบันและมีทักษะการเป็นพลเมืองดิจิทัลในการรักษาความปลอดภัยของ

ตนเองบนโลกไซเบอร์ (Cybersecurity Management) ความสามารถในการป้องกันการถูกโจรกรรมข้อมูลหรือถูกโจมตีในโลกออนไลน์ต่าง ๆ ได้อย่างปลอดภัย โดยผ่านคู่มือประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน แก่ชุมชนในจังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการตั้งกลุ่มภาคีเครือข่ายของผู้นำชุมชนในการร่วมกันประชาสัมพันธ์ และแจ้งข่าวเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนรู้เท่าทันกลโกงของอาชญากรทางเทคโนโลยี ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปโดยตลอด ด้านพัฒนาและเผยแพร่ความรู้ทางด้านการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน การเผยแพร่คู่มือประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยี หากมีการแจกจ่ายโดยผ่านระบบออนไลน์จะสามารถเผยแพร่ข้อมูลออกไปได้เป็นวงกว้างและเกิดประโยชน์แก่ชุมชนโดยรอบ และผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) ควรศึกษาสภาพปัจจุบันของปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในชุมชน จังหวัดราชบุรี โดยกำหนดพื้นที่กลุ่มเป้าหมายให้กว้างขึ้น เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลาย 2) ควรมีการสร้างความร่วมมือระหว่างหลายส่วนร่วม ส่วนราชการท้องถิ่น สถาบันการศึกษาองค์กรสังคมฯ และภาคธุรกิจควรร่วมมือกันในการพัฒนาแผน และโครงการเพื่อเสริมสร้างการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีในชุมชน การสร้างและส่งเสริมความตระหนักในสังคม การแสดงความรับผิดชอบต่อปัญหาการอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และการเชื่อมโยงให้คนในชุมชนรับรู้ถึงอันตรายและวิธีป้องกัน และการสนับสนุนการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยทางไซเบอร์และการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีในโรงเรียนและองค์กรศึกษา อื่น ๆ เพื่อสร้างคนรุ่นใหม่ที่มีความเข้าใจและความตระหนักในเรื่องนี้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนโครงการ 1 อาจารย์ 1 งานวิจัยพัฒนาพื้นที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ประจำปีงบประมาณ 2565

เอกสารอ้างอิง

กิตติศักดิ์ คุรุนันท์ และทัชชกร แสงทองดี. (2566). แนวทางการป้องกันอาชญากรรมไซเบอร์ของประเทศไทย. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(6), 179 - 190.

ชฎาภรณ์ สิงห์แก้ว. (2564). บทบาทภาครัฐในการป้องกันอาชญากรรมไซเบอร์เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 18(1), 539 - 552.

ดิเรกฤทธิ์ บุษยธนากรณ์ และสุมนทิพย์ จิตสว่าง. (2556). การเปลี่ยนรูปแบบของอาชญากรรมในศตวรรษที่ 21: ปัญหาอาชญากรรมลูกผสมในสังคมไทย. วารสารสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 52(1), 1 - 29.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

ประชาชาติธุรกิจ ออนไลน์. (2565). แก๊งคอลเซ็นเตอร์ระบาด พุ่ง 270% ตำรวจ-กสทช. ล้อมคอก". เรียกใช้เมื่อ 14 มิถุนายน 2565 จาก https://www.sec.or.th/TH/Template3/Articles/2561/ac-post-25611024-warning-icoandcrytocurrency.pdf

ปริย เตชะมวลไววิทย์. (2561). ระวังถูกหลอกลงทุน ...ไอซีโอและคริปโทเคอร์เรนซ. เรียกใช้เมื่อ 13 มิถุนายน 2565 จาก https://www.sec.or.th/TH/Template3/Articles/2561/ac-post-25611024-warning-icoandcrytocurrency.pdf

สรวิศ บุญมี. (2566). ภัยแก๊งคอลเซ็นเตอร์ จากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจสู่อาชญากรรมทางเทคโนโลยี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 17(2), 19 - 26.

สุรัตน์ สาเรือง. (2561). อาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต. วารสารสหศาสตร์ (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล), 18(2), 134 - 161.

สุวรรณี ไวท์ และคณะ. (2564). มนุษย์กับความเป็นพลเมืองดิจิทัล. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 7(2), 339 - 355.

MGR Online. (2565). ปอท.เปิดสถิติอาชญากรรมทางเทคโนโลยี “หมิ่นประมาท” มากสุด “แฮ็กข้อมูล” อันดับ 2. เรียกใช้เมื่อ 14 มีนาคม 2565 จาก https://m.mgronline.com/onlinesection/detail/9580000026336